

STORTINGET

Innst. 91 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
frå utanriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:23 S (2017–2018)

Innstilling frå utanriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Petter Eide og Karin Andersen om at Norge må utrede muligheten for å signere atomvåpenforbudet

---

Til Stortinget

1. Samandrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget om signering og ratifikasjon av FN-traktaten som forbyr atomvåpen, i løpet av stortingssesjonen 2017–2018. Saken skal inneholde en konkret vurdering av traktatens innhold opp mot gjeldende norske forsvarsplaner, og hvordan avtalen står i forhold til de juridiske og politiske rammebetingelsene som følger av Norges NATO-medlemskap. Saken skal også se på utredningen som for tiden gjennomføres av samme spørsmål i Sverige og Italia, og vurdere mulig overføringsverdi til Norge.»

2. Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemmene frå Arbeidarpartiet, leiaren Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen, Eirik Sivertsen og Jonas Gahr Støre, frå Høgre, Hårek Elvenes, Trond Helleland, Ingjerd Schou og Michael Tetzschner, frå Framstegspartiet, Hans Andreas Limi, Christian

Beriktiget

Tybring-Gjedde og Kristian P. Wilsgård, frå Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, frå Sosialistisk Venstreparti, Gina Barstad, frå Venstre, Abid Q. Raja, og frå Kristeleg Folkeparti, Knut Arild Hareide, viser til Representantforslag 23 S (2017–2018), der forslagsstillarane foreslår at:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget om signering og ratifikasjon av FN-traktaten som forbyr atomvåpen, i løpet av stortingssesjonen 2017–2018.»

Forslagsstillarane understrekar at:

«saken skal inneholde en konkret vurdering av traktatens innhold opp mot gjeldende norske forsvarsplaner, og hvordan avtalen står i forhold til de juridiske og politiske rammebetingelsene som følger av Norges NATO-medlemskap. Saken skal også se på utredningen som for tiden gjennomføres av samme spørsmål i Sverige og Italia, og vurdere mulig overføringsverdi til Norge.»

Komiteen viser til at traktaten som forbyr kjernevåpen, i sommar vart vedteken i FN av 122 statar. 53 statar har so langt signert traktaten, og 3 land har ratifisert han.

Fleirtalet i komiteen, medlemmene frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristeleg Folkeparti, viser til at det er stort engasjement i arbeidet med eit forbod mot atomvåpen. Dei aller fleste ser kor store øydeleggingar bruk av atomvåpen vil føre til og trugsmålet dette våpenet utgjør mot menneskeheita. Fleirtalet viser til at Norge også tidlegare har teke viktige initiativ på nedrustingsfeltet. Arbeidet for eit forbod mot klasevåpen er eit døme på dette. Den norske

regjeringa tok initiativet til eit forbod mot klasevåpen hausten 2006. I februar 2007 slutta 46 land seg til den såkalla Oslo-erklæringa om å jobbe fram eit forbod. Forbodet vart underskrive i Oslo 3. desember 2008 og omfattar konvensjonell ammunisjon som vert skote ut og som spreier eksplosive delar som kvar for seg veg mindre enn 20 kg. Då forbodet mot klasevåpen vart undererteikna, var det ikkje alle NATO-landa som slutta seg til dette. Å undererteikne forbodet mot klasevåpen var like fullt ikkje i strid med Noregs plikter overfor NATO.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet understreker at prosessen som ledet fram til FN's forbudstraktat, grunnleggende skiller seg fra fremdriften til andre forbudsbestemmelser, herunder klaseammunisjonskonvensjonen, siden land i besittelse av våpen omfattet av forbudet, ved tidligere tilfeller har ledet an i prosessen. Henvisningene til slike konvensjoner danner, slik disse medlemmer ser det, et feilaktig inntrykk av at det er en relevant parallell mellom bestemmelsene, og underspiller at kjernevåpen i en helt unik grad berører det globale sikkerhetsbildet.

Disse medlemmer viser til at Det nordatlantiske råd i uttalelse datert 20. september 2017, og NATOs atommakter USA, Storbritannia og Frankrike i fellesuttalelse fra 7. juli 2017, slår fast at forbudstraktaten både går imot alliansens forpliktelser, står i motsats til eksisterende nedrustningsarbeid og er i utakt med det sikkerhetspolitiske bildet i dag. Disse medlemmer minner om at forarbeidet bak FN's forbudstraktat i stor grad var gjennomført av NGOer som hverken er i besittelse av kjernevåpen eller har forutsetningene for å ta de nødvendige sikkerhetspolitiske hensynene ved disse, slik statlige aktører vil gjøre.

Komiteen understrekar at Noreg sin tryggleik i krig kviler på støtte frå NATO gjennom artikkel 5, som seier at eit åtak på eit medlemsland skal sjåast som eit åtak på alle. Samstundes er Noreg gjennom artikkel 3 plikta til å ha eit godt utrusta forsvar og utvikle si individuelle og kollektive evne til å motstå eit væpna angrep.

Komiteen viser til at utanriksministeren i ei uttale til Representantforslag 23 S (2017–2018) skriv at regjeringa meiner Noreg ikkje kan slutte seg til forbudstraktaten utan å komme i konflikt med sitt NATO-medlemskap, og at det derfor ikkje er aktuelt for regjeringa å leggje fram ei sak for Stortinget om norsk ratifikasjon av FN-traktaten som forbyr kjernevåpen.

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristeleg Folkeparti, understrekar at det er viktig å vere trygg på at ei underskriving av FN-traktaten som forbyr atomvåpen, ikkje er i strid med dei juridiske og politiske ram-

mevilkåra som følgjer av Noregs NATO-medlemskap, eller på nokon annan måte er i strid med pliktene overfor NATO og NATO sitt forsvarskonsept.

Fleirtallet mener det er viktig og riktig å utrede konsekvensene av den nylig vedtatte traktaten om atomvåpenforbud for Norge. Fleirtallet merker seg at vårt naboland Sverige og NATO-landet Italia har vedtatt å gjennomføre utredninger om samme sak. Det er derfor naturlig, etter flertallets syn, at Norge gjør det samme. Fleirtallet understreker at utredningen skal gi en vurdering av konsekvensene av forbudet for Norge, hvordan avtalen står i forhold til de juridiske og politiske rammebetingelsene som følger av Norges NATO-medlemskap, og helhetlig og samlet hvorvidt Norge bør slutte seg til traktaten. Fleirtallet understreker videre at utredningen skal legges frem for Stortinget i løpet av 2018.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av konsekvensene av den nylig vedtatte traktaten om atomvåpenforbud for Norge. Utredningen skal analysere traktatens innhold og hvilke konsekvenser en eventuell norsk tilslutning vil ha for Norge. Utredningen skal inneholde en konkret vurdering av traktatens innhold opp mot gjeldende norske forsvarsplaner og andre relevante konvensjoner som ikkespredningsavtalen, hvordan avtalen står i forhold til de juridiske og politiske rammebetingelsene som følger av Norges NATO-medlemskap, og samlet gi en vurdering av mulig norsk tilslutning til traktaten. Utredningen skal også vurdere hvordan Norge kan støtte opp under målene i avtalen. Utredningen bør innhente synspunkter fra relevante ekspertmiljøer, forskere og sivilsamfunnsorganisasjoner. Utredningen skal også se på utredningene som for tiden gjennomføres av samme spørsmål i andre land, inkludert Sverige og Italia, og vurdere mulig overføringsverdi til Norge. Utredningen skal legges frem for Stortinget i løpet av 2018.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet påpeker at behandlingene av FN's forbudstraktat i henholdsvis Sverige og Italia ikke er sammenlignbare med den utredningen som etterlyses i dette representantforslaget. Disse medlemmer understreker at Sverige ikke er medlem av NATO, og er kjent med at den svenske utenriksministeren i Riksdagen 1. desember 2017, under debatt omhandlende forbudstraktaten, tilkjennega sitt ønske om at Sverige skal forbli utenfor denne forsvarsalliansen. Disse medlemmer viser til at vedtaket i det italienske underhuset av 19. september 2017 ikke krever en utredning tilsvarende den som etterspørres i foreliggende representantforslag, siden det i det italienske tilfellet hverken

er tidfestet noen behandlingstid eller er fremmet krav om noen sluttrapport.

Disse medlemmer viser til at utenriksministeren i sin uttalelse redegjør for Norges brede nedrustnings- og ikkespredningspolitikk for kjernekravtva-pen. Disse medlemmer mener det er umulig å betrakte kjernefysisk nedrustning og ikkespredning isolert fra kjernefysisk sikkerhetsarbeid, og at representantfor-slaget bør sees opp mot regjeringens nedrustnings- og ikkespredningspolitikk, som Stortinget har gitt sin til-slutning til. Full gjennomføring av ikkespredningsavta-lens forpliktelser står sentralt i dette arbeidet. I tillegg til internasjonalt lederskap for verifikasjon av kjernefysisk nedrustning er Norge en pådriver for å få stanset frem-stilling av spaltbart materiale for våpenformål og for å bygge ned eksisterende lagre av slikt materiale. Disse medlemmer nevner videre at regjeringen aktivt ar-beider for ikrafttreddelsen av prøvestansavtalen (CTBT), og den slutter opp om initiativer for å redusere kjerne-våpnenes rolle i sikkerhetspolitikken.

Disse medlemmer påpeker at selv om alle land med atomvåpen gir fra seg disse, eksisterer fremdeles teknologien som muliggjør utvikling av atomvåpen. Et forbud mot atomvåpen vil i seg selv ikke være en garanti mot at nye atomvåpen produseres og brukes, særlig av stater og grupper som ikke har respekt for den interna-sjonale orden, og vil derfor ikke bidra til internasjonal fred og stabilitet. Disse medlemmer mener at de tradisjonelle atommaktene har lang erfaring i å håndte-re atomvåpen, og at den største atomrisikoen er forbun-det med at nye stater og terrorgrupper skaffer seg disse våpnene. Derfor mener disse medlemmer at man først og fremst må arbeide for å unngå spredning av atomvåpen og ruste ned eksisterende lagre, innenfor rammen av ikkespredningsavtalen.

Selv om det i første omgang er en utredning for-slagsstillerne etterspør, mener disse medlemmer at det er nødvendig å peke på to forhold. For det første vil en tilslutning til forslaget skape usikkerhet om hvorvidt Norge er i ferd med å innlede en alenegang innen NATO gjennom signering. For det andre vil disse medlemmer peke på at den globale sikkerhetspolitiske situa-sjonen og våre allianseforpliktelser gjør en utredning overflødig. Disse medlemmer minner om at ingen kjernevåpenstater har signert traktaten, og at NATOs strategiske konsept fastholder den kjernefysiske dimen-sjonen ved alliansen. Disse medlemmer viser i den-ne anledning igjen til utenriksministerens svar til komi-teen, hvor det også fremheves at:

«I likhet med NATOs råd anser regjeringen at Norge ikke kan slutte seg til forbudstraktaten uten å komme i konflikt med vårt NATO-medlemskap.»

Disse medlemmer mener at i en tiltakende usikker og uforutsigbar verden, der kjente størrelser er i endring, må NATOs atomvåpen ses på som en nødven-dig sikkerhetsgaranti for Norge.

3. Tilråding frå komiteen

Tilråding frå komiteen I vert fremja av medlemene frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstre-parti, Venstre og Kristeleg Folkeparti.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjere føl-gjande

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utred-ning av konsekvensene av den nylig vedtatte trakta-ten om atomvåpenforbud for Norge. Utredningen skal analysere traktatens innhold og hvilke conse-kvenser en eventuell norsk tilslutning vil ha for Nor-ge. Utredningen skal inneholde en konkret vurdering av traktatens innhold opp mot gjeldende norske for-svarsplaner og andre relevante konvensjoner som ikkespredningsavtalen, hvordan avtalen står i for-hold til de juridiske og politiske rammebetingelsene som følger av Norges NATO-medlemskap, og samlet gi en vurdering av mulig norsk tilslutning til trakta-ten. Utredningen skal også vurdere hvordan Norge kan støtte opp under målene i avtalen. Utredningen bør innhente synspunkter fra relevante ekspertmiljø-er, forskere og sivilsamfunnsorganisasjoner. Utred-ningen skal også se på utredningene som for tiden gjennomføres av samme spørsmål i andre land, inklu-dert Sverige og Italia, og vurdere mulig overførings-verdi til Norge. Utredningen skal legges frem for Stor-tinget i løpet av 2018.

II

Dokument 8:23 S (2017–2018) – Representantfor-slag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Petter Eide og Karin Andersen om at Norge må utrede muligheten for å signere atomvåpenforbudet – vert ikkje vedteke.

Oslo, i utanriks- og forsvarskomiteen, den 19. desember 2017

Anniken Huitfeldt

leiar

Liv Signe Navarsete

ordførar

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Utenriksministeren

Stortinget
Utenriks- og forsvarskomiteen

Oslo, 16. november 2017

Uttalelse til Representantforslag 23S (2017-2018) fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Petter Eide og Karin Andersen om at Norge må utrede muligheten for å signere atomvåpenforbudet.

Det vises til henvendelse fra utenriks- og forsvarskomiteen av 26.10.2017 der Utenriksdepartementet bes om en uttalelse til det fremlagte representantforslaget.

Traktaten som forbyr kjernevåpen ble i FN i sommer vedtatt av 122 stater. Ingen kjernevåpenstater deltok i forhandlingene og ingen av dem stemte for traktaten. Norge deltok heller ikke. Til nå har 53 stater signert traktaten mens tre land har ratifisert. Norsk politikk på dette området må ses i lys av både den bredere nedrustnings- og ikke-spredningspolitikken og norsk NATO-medlemskap.

Regjeringens nedrustnings- og ikke-spredningspolitikk er forankret i Stortingets enstemmige vedtak av 26. april 2016. Videre nedrustning må skje innenfor rammene av Ikke-spredningsavtalen (NPT), der 191 land, inkludert kjernevåpenstater, har forpliktet seg til å bidra til kjernefysisk nedrustning. NPT er bærebjelken i internasjonalt nedrustningsarbeid. Vi må gjennom konkrete og praktiske tiltak hindre spredning til flere stater og til ikke-statlige aktører.

Målet er en traktat for generell og full nedrustning under streng og effektiv kontroll. Det finnes dessverre ingen snarveier til avskaffelse av kjernevåpen. Dette er tidkrevende arbeid. Et rettslig bindende rammeverk må komme som et resultat av dette langsiktige arbeidet. Og arbeidet må omfatte de statene som har kjernevåpen.

Norge har en bred nedrustnings- og ikke-spredningspolitikk. Norsk innsats for å nå en verden uten kjernevåpen bygger i tillegg til ovennevnte stortingsvedtak av 26. april 2016, også på Stortingets tilslutning til Stortingsmelding 27 (2007-2008), som slo fast at Norge skal *«Arbeide for en verden fri for masseødeleggelsesvåpen. En verden uten kjernefysiske, kjemiske og biologiske våpen vil være en tryggere verden. Veien dit vil måtte baseres på forpliktende og verifiserbare avtaler og omfatte alle land. Det vil nødvendigvis måtte ta tid å nå målet. Desto viktigere er det å komme i gang med nye og fremadskuende tiltak»*.

Regjeringen er opptatt av å videreføre det arbeidet Stortinget har gitt sin tilslutning til. Regjeringen er en pådriver for å få stanset fremstilling av spaltbart materiale for våpenformål

og bygge ned eksisterende lagre av slikt materiale. Regjeringen arbeider aktivt for ikrafttreddelsen av prøvestansavtalen (CTBT), og den slutter opp om initiativer for å redusere kjernevåpenenes rolle i sikkerhetspolitikken. Slike og andre praktiske tiltak er vesentlige for å legge grunnlaget for fremtidige reduksjoner av kjernefysiske arsenaler. Vinteren 2015/2016 ga regjeringen et betydelig bidrag til at atomavtalen med Iran kunne implementeres.

Kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning kan ikke ses isolert fra kjernefysisk sikkerhetsarbeid. Derfor er Norge også pådriver for å bygge ned eksisterende lagre, og for å begrense og fjerne bruken, av høyanriket uran (HEU) i sivil sektor slik at dette ikke kommer på avveie. I samarbeid med IAEA arrangerer Norge neste år en internasjonal konferanse om dette viktige temaet.

Verifikasjon er et nøkkelområde for å sikre at eksisterende avtaler etterleves og at nødvendig tillit bygges for nye reduksjoner i de kjernefysiske arsenalene. Verifikasjon er nå det mest konkrete området for nedrustningsarbeid internasjonalt. For å kunne nå en verden uten kjernevåpen er det avgjørende at stater som ikke har kjernevåpen får ta del i arbeidet med å kontrollere at nedrustningsforpliktelsene følges opp. Samtidig må denne kontrollen kunne utøves uten at sensitiv og gradert informasjon kommer på avveie. På norsk initiativ nedsetter FN nå en egen ekspertgruppe om temaet. Ekspertgruppen vil bestå av representanter fra 25 stater som vil se på hvordan man kan utvikle slike troverdige verifikasjonsmekanismer innenfor rammen av etablerte ikke-spredningsforpliktelser. Arbeidet skal munne ut i en rapport til FNs generalforsamling i 2019.

Norges samarbeider tett med Storbritannia, USA og Sverige om å utvikle teknologi og metodikk for å kontrollere at kjernevåpen faktisk blir ødelagt. Nylig gjennomførte de fire landene en krevende praktisk øvelse på en tidligere britisk atombase. Den har gitt oss ytterligere kunnskap om hvilke utfordringer vi står overfor og hvordan disse kan løses. Norge er også aktiv i det internasjonale partnerskapet for verifikasjon av kjernefysisk nedrustning.

NATOs råd behandlet i september forbudstraktaten og avga en uttalelse om den. I denne uttalelsen vises det til at et forbud som ikke omfatter de statene som har kjernevåpen ikke vil være effektivt, ikke vil bidra til en reduksjon av antallet våpen, og dermed heller ikke vil bidra til å fremme internasjonal fred og stabilitet. Tvert imot kan det lede til en splittelse i nedrustningsarbeidet i en tid hvor det er nødvendig med en enhetlig tilnærming til ikke-spredning. NATOs råd viser også til at man risikerer å undergrave NPT ved dette initiativet.

NATO forblir en kjernefysisk allianse så lenge land utenfor alliansen har kjernevåpen. Formålet er avskrekking, og kjernevåpen inngår som en del av det felles forsvaret av alliansen. NATOs råd uttaler at de allierte følgelig ikke kan støtte denne konkrete avtalen.

I likhet med NATOs råd anser regjeringen at Norge ikke kan slutte seg til forbudstraktaten uten å komme i konflikt med vårt NATO-medlemskap. Det er derfor ikke aktuelt for regjeringen å legge frem en sak for Stortinget om norsk ratifikasjon av FN-traktaten som forbyr kjernevåpen. Sveriges gjennomgang av denne vil ventelig vare over ett år. Gjennomgangen vil vurdere konsekvensene av en tiltredelse for Sveriges nedrustnings- og ikke-spredningspolitikk, Sveriges bi- og multilaterale sikkerhetspolitiske samarbeid, samt traktatens forhold til andre internasjonale avtaler. Videre vil gjennomgangen drøfte eventuelle behov for tilpasning av svenske lover og retningslinjer traktaten vil kunne forutsette, og hvilke muligheter som fins for å trekke seg fra traktaten. Gjennomgangen vil være rådgivende for den svenske regjeringen. Det italienske parlamentet har bedt den italienske regjeringen om å fortsette sitt arbeid for en verden uten atomvåpen, med utgangspunkt i Ikkespredningsavtalen (NPT). Parlamentet ber regjeringen se på hvilke forpliktelser Italia har

overfor NATO og andre allierte, og vurdere om, innenfor denne konteksten, det er mulig å signere traktaten. Det kan for øvrig bemerkes at Italia i FN-sammenheng konsekvent har tatt avstand fra traktaten.

Vårt felles mål er en verden uten kjernevåpen. Forutsetningen for dette er en nedrustningsprosess der også kjernevåpenstatene er med. Et forbud uten støtte fra noen av de landene som faktisk har slike våpen bidrar dessverre ikke til å fjerne et eneste kjernefysisk stridshode. Regjeringen vil aktivt videreføre Norges linje i nedrustnings- og ikke-spredningsarbeidet med sikte på gjennomføringen av NPTs forpliktelser, og være en pådriver for nedrustning internasjonalt gjennom konkrete og effektive tiltak.

Med vennlig hilsen

Ine Eriksen Søreide

